

अव्ययपदानि

सदृशं त्रिषु लिङ्गेषु सर्वासु च विभक्तिषु।
वचनेषु च सर्वेषु यन्न व्येति तदव्ययम्॥

कतिपय अव्यय हैं:—

1. शनैः (धीरे-धीरे)	— शशकः शनैः न चलति।
2. उच्चैः (जोर से)	— उच्चैः स्वरेण गीतं गायत।
3. नीचैः (नीचे)	— जलं स्वतः नीचैः गच्छति।
4. ह्यः (बीता हुआ कल)	— ह्यः अहं विद्यालयम् अगच्छम्।
5. श्वः (आने वाला कल)	— श्वः अस्माकं परीक्षा भविष्यति।
6. तूष्णीम् (चुप)	— देवमन्दिरे तूष्णीं स्थातव्यम्।
7. बहिः (बाहर)	— नगरात् बहिः वनम् अस्ति।
8. वृथा (व्यर्थ)	— वृथा विवादं मा कुरु।
9. नक्तम् (रात्रि)	— नक्तं तमः प्रसरति।
10. विना (बिना)	— विद्यां विना जीवनं व्यर्थम्।
11. नाना (अनेक)	— वाटिकायां नानाविधानि पुष्पाणि सन्ति।
12. मृषा (झूठ)	— सज्जनाः कदापि मृषा न वदन्ति।
13. पुरा (पहले)	— पुरा भारतम् अतिसमृद्धम् आसीत्।
14. धिक् (धिक्कार)	— धिक्/धिङ्मूर्खम्।
15. अथ (आरम्भ)	— अथ कथां करोति।

सबाधनम्

ह पत!

शब्दरूप (लिखें स्वं याद क)

ह पतयः!

साधु (उकारान्त पुल्लिङ्ग शब्द)

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	साधुः	साधू	साधवः
द्वितीया	साधुम्	साधू	साधून्
तृतीया	साधुना	साधुभ्याम्	साधुभिः
चतुर्थी	साधवे	साधुभ्याम्	साधुभ्यः
पंचमी	साधोः	साधुभ्याम्	साधुभ्यः
षष्ठी	साधोः	साध्वोः	साधूनाम्
सप्तमी	साधौ	साध्वोः	साधुषु
संबोधनम्	हे साधो!	हे साधू !	हे साधवः!

पितृ (ऋकारान्त पुल्लिङ्ग शब्द)

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	पिता	पितरौ	पितरः
द्वितीया	पितरम्	पितरौ	पितृन्
तृतीया	पित्रा	पितृभ्याम्	पितृभिः
चतुर्थी	पित्रे	पितृभ्याम्	पितृभ्यः
पंचमी	पितुः	पितृभ्याम्	पितृभ्यः
षष्ठी	पितुः	पित्रोः	पितृणाम्
सप्तमी	पितरि	पित्रोः	पितृषु
संबोधनम्	हे पितः!	हे पितरौ !	हे पितरः!

शब्दरूप लिखें एवं याद करें -

लता (आकारान्त स्त्रीलिंग शब्द)

विभक्ति:	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	लता	लते	लताः
द्वितीया	लताम्	लते	लताः
तृतीया	लतया	लताभ्याम्	लताभिः
चतुर्थी	लतायै	लताभ्याम्	लताभ्यः
पंचमी	लतायाः	लताभ्याम्	लताभ्यः
षष्ठी	लतायाः	लतयोः	लतानाम्
सप्तमी	लतायाम्	लतयोः	लतासु
संबोधनम्	हे लते!	हे लते।	हे लताः!

नदी (ईकारान्त स्त्रीलिंग शब्द) शब्दरूप लिखें एवं याद करें-

विभक्ति:	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	नदी	नद्यौ	नद्यः
द्वितीया	नदीम्	नद्यौ	नदीः
तृतीया	नद्या	नदीभ्याम्	नदीभिः
चतुर्थी	नद्यै	नदीभ्याम्	नदीभ्यः
पंचमी	नद्याः	नदीभ्याम्	नदीभ्यः
षष्ठी	नद्याः	नद्योः	नदीनाम्
सप्तमी	नद्याम्	नद्योः	नदीषु
संबोधनम्	हे नदि!	हे नद्यौ!	हे नद्यः!